

Οι Σέρβοι την έπαθαν. Εμείς;

Η γενική συνέλευση του ΟΗΕ στις 8 Οκτωβρίου 2008 έστειλε αίτημα (κατόπιν σχετικού σερβικού αιτήματος) προς το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για γνωμοδότηση επί της νομιμότητας της μονομερούς ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπεδίου. Το Δικαστήριο δέχθηκε, στο πλαίσιο της διαδικασίας εξέτασης του αιτήματος, ρεκόρ αριθμό τριάντα έξι απόψεων από αντίστοιχα κράτη μέλη του ΟΗΕ επί δύο ερωτημάτων: (1) αν επιτρέπεται η ανεξαρτητοποίηση τμήματος χώρας υπό μη αποικιοκρατικές συνθήκες και (2) αν το κείμενο για το οριστικό καθεστώς του Κοσσυφοπεδίου που παρουσιάστηκε στο Ραμπουγιέ το 1999 (και το οποίο η Σερβία δεν έκανε αποδεχτό) κατοχυρώνει το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης των εθνοτήτων. Ανάμεσα στις υποβολές απόψεων υπήρξε και αυτή της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Του Αναστάσιου Αντωνίου* Οι υποβολές της Κύπρου προς το Δικαστήριο, υποβληθείσες την 7η Δεκεμβρίου 2009, υπήρξαν σε γενικές γραμμές ως ακολούθως:

● Οι αρχές του Διεθνούς Δικαίου δεν υποστηρίζουν τη μονομερή ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπεδίου και ούτε το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ ούτε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο έχει το δικαίωμα να επικυρώσει την απόσχισή τμήματος κυρίαρχου κράτους.

● Το Κοσσυφοπέδιο δεν είναι ειδική περίπτωση (*sui generis*) και η εφαρμογή των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου πρέπει να είναι καθολική.

● Η ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του βρίσκεται σε παράβαση του ψηφίσματος 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Το Διεθνές Δικαστήριο αποφάνθηκε στις 22 Ιουλίου του 2010 πως η ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπεδίου δεν παραβιά-

ζει το Διεθνές Δίκαιο και πως το Διεθνές Δίκαιο δεν περιέχει οποιαδήποτε απαγόρευση έναντι των ανακηρύξεων ανεξαρτησίας.

Το παρόν έχει δύο σχόλια. Το πρώτο αφορά την απόφαση του Δικαστηρίου και την επόμενη μέρα, με ήδη δεδηλωμένη την "αισιοδοξία" της Σερβίας πως η γενική συνέλευση του ΟΗΕ δεν θα δεσμευτεί από τη γνωμοδότηση του Δικαστηρίου. Αναφέεται έτσι για άλλη μια φορά η απρόβλεπτων διαστάσεων σύγκρουση μεταξύ των Διεθνών Σχέσεων και της διεθνούς πολιτικής, από τη μια πλευρά, και του Διεθνούς Δικαίου από την άλλη. Το δεύτερο συνήθως λυγίζει ενώπιον της ισχύος της πρώτης, καθώς πάσχει το ίδιο ως Δίκαιο. Δεν υπάρχει αποτελεσματική, αντιπροσωπευτική ή κεντρική νομοθετική εξουσία, ούτε και υπάρχει δικαστική εξουσία που να μπορεί να το εφαρμόσει απολύτως δεσμευτικά.

Το χειρότερο, όμως, από όλα τα στοιχεία του Διεθνούς Δικαίου είναι πως η εκτέλεσή του περνά από τα υποκείμενά του, τα κράτη, τους εραστές δηλαδή της διεθνούς πολιτικής και των εντός αυτής συναλλαγών και συμφερόντων. Γίνεται, συνεπώς, αντιληπτή ως βάσιμη η αισιοδοξία της Σερβίας, που αν όμως τύχει ευόδωσης στον ΟΗΕ, θα σημαίνει ενδεχομένως τον περαιτέρω ενταφιασμό του Διεθνούς Δικαίου σε κρίσιμους καιρούς.

Το δεύτερο σχόλιο αφορά την Κύπρο. Ασφαλώς, ουδείς χαιρέται με την εξέλιξη στο Διεθνές Δικαστήριο. Το πάλαι ποτέ απαραβίαστο στοιχείο - ως *jus cogens* - της κυριαρχίας ενός κράτους, με ένα από τα σημαντικότερά της στοιχεία αυτό της εδαφικής ακεραιότητας, έχει δεχθεί μεγάλο πλήγμα από την απόφαση του Δικαστηρίου. Το αντίθετο έχει συμβεί για τις απανταχού εκκολλημένες εκφράσεις αυτοδιάθεσης πληθυσμών, οι οποίες απολαμβάνουν πλέον την αναγνώριση από το Δικαστήριο του γεγονότος πως υπό το Διεθνές Δί-

καιο δεν υπάρχει κάτι που να απαγορεύει τις ανακηρύξεις ανεξαρτησίας.

Εντούτοις, δεν παύει να είναι μια κακή εξέλιξη για την Κύπρο, την οποία πρέπει η Κυβέρνηση να αποδεχθεί, να την επεξεργαστεί και να τη λάβει υπόψη στο σχεδιασμό της επί του εθνικού θέματος. Αν η γνωμοδότηση του Δικαστηρίου, η οποία θεσμοθετημένα μπορεί να αποκτήσει ισχύ στο Διεθνές Δίκαιο ως κανόνας, παρόλο που δεν είναι η ίδια δεσμευτική ως απόφαση, τύχει και της πολιτικής υιοθέτησης από τα όργανα του ΟΗΕ, δεν θα μιλάμε πλέον με ιδιαίτερη άνεση για το ανέφικτο της αναγνώρισης της "ΤΔΒΚ" από τη διεθνή κοινότητα. Άλλωστε, πλανάται οικτρά όποιος νομίζει ότι, αυστηρώς νομικά ομιλούντες, το ψευδοκράτος δεν αποκτά με το πέρασμα του χρόνου όλα εκείνα τα στοιχεία που το φέρνουν πιο κοντά στην αναγνώριση ως υπαρκτό Υποκείμενο Διεθνούς Δικαίου (αρκεί να αναλυθεί προσεχτικότερα η Σύμβαση του Μοντεβιδέο του 1933). Ίσως το μόνο αποτρεπτικό προς αυτή την κατεύθυνση στοιχείο να είναι η ύπαρξη των κατοχικών στρατευμάτων από νομικής άποψης και η συνεχιζόμενη εμπλοκή σε δικαιοδοτικό διάλογο υπό την αιγίδα του ΟΗΕ από πολιτικής άποψης. Πρέπει να αρχίσουμε να διερωτόμαστε, έστω σταδιακά, μήπως δημιουργήσαμε για κάποιους το δικό τους *sui generis*;

* Δικηγόρος

ΟΥΚ ΕΝ ΤΩ ΠΟΛΩ...

Αν δεν μπορώ να καπνίσω πούρα στον Παράδεισο, δεν θα πάω.

George Burns, Αμερικανός κωμικός